

Kunnskapsdepartementet
postmottak@kd.dep.noVår dato: 18.05.2017
Deres dato: 04.04.2017
Vår referanse: KI
Deres referanse: 17/1887-

Hørings svar – Fagbrev på jobb

Næringslivets Hovedorganisasjon (NHO) viser til høringsbrev av 4. april d.å. om et forslag til en alternativ vei til fag- eller svenneprøven. Forslaget følger av Meld. St. 16 (2015-2016), Fra utenforskap til ny sjanse. Høringsforslaget bygger på et notat som partene, herunder NHO, har vært med på å forme. Vi er således godt kjent med høringsgrunnlaget og de premisser som ligger til grunn for departementets forslag.

Ordningen foreslås på bakgrunn av et forsøk som ble testet ut i helse- og omsorgssektoren, analysert av Proba. Rapporten viste at ordningen hadde visse administrative utfordringer i forhold til ansvars plasseringen for opplæringen, men at alle som deltok kom seg gjennom opplæringen og bestod fagprøven.

Det er slik at svært mange avlegger fag-/svenneprøve som voksne, enten som ordinære lærlinger eller som praksiskandidater. Dette er blitt så omfattende at man knapt kan se på kategorien av lærlinger, som har såkalt rett til videregående opplæring, som hovedmodell lenger.

NHO har som etablert politikk at bedrifter skal kunne gi opplæring til formell kvalifikasjon der det er i bedriftens interesse. Vi har et lærende arbeidsliv der reell praksis i produksjon ofte er den beste måten å tilegne seg kunnskap på, og bygge videre på allerede ervervet kompetanse. Mange bedrifter gir i dag voksne anledning til å ta fagprøve. Det gjør de for at de ansatte skal være best mulig rustet til å utvikle sin kompetanse på arbeidsplassen, blant annet for å kunne møte omstillingsbehov og ny teknologi.

Utviklingen i arbeidsmarkedet tilsier at stadig flere arbeidstakere trenger relevant og oppdatert kompetanse, både i forhold til realkompetanse og formelle kvalifikasjoner. Således er det gunstig å stimulere til en oppskalering av mulighetene til å ta fagbrev på jobb for voksne. Det er også slik at ungdomsretten til videregående opplæring er foreslått utvidet slik at gapet til voksenretten vil kunne tettes. Dette vil gjøre det mer fleksibelt å ta fagutdanning gjennom hele yrkeskarrieren, og harmonerer godt med dette høringsforslaget.

Så til de konkrete forslagene til departementet:

Først er det helt sentralt å kreve at bedriften må være godkjent lærebedrift og at modellen er skriftlig og formell og således vil kunne omfattes av regler som er aktuelle for lærebedrifter, herunder lærlingklausulen ved offentlige anskaffelser. Det å være godkjent lærebedrift er et kvalitetsstempel som godtgjør at bedriften har gode systemer og rutiner på veiledning og opplæring av ansatte. Det er et vesentlig seriositetskrav i mange sammenhenger.

Departementet foreslår en adgang til å gå opp til fag- eller svenneprøve på grunnlag av en kortere praksis enn det som følger av praksiskandidatordningen. NHO støtter dette forslaget under en grunnleggende forutsetning; at sluttkompetansen skal holde samme kvalitet som for enhver annen modell til fag-/svennebrev. Det er svært viktig at praksiskravet ikke lempes på en måte som bidrar til å undergrave kvaliteten på fagbrevet. En kortere praksis enn det ordinære kravet om fem års praksis, kan rettferdiggjøres fordi denne modellen initierer en mer faglig rettet opplæring enn praksiskandidatmodellen. Praksisen bør, som departementet angir, likevel som et minimum tilsvare lærefagets lengde etter ordinært løp, sammensatt av Vg1, Vg2 og Vg3; noe som normalt vil tilsvare fire år.

NHO støtter departementets forslag om krav om minst ett år i full stilling før påbegynt opplæringsløp etter modellen. Videre bør aldri mindre ansettelsesforhold enn 50 prosent stilling telle som praksisgivende i faget. 50 prosent stilling bør tilsi sammenhengende praksis over lengre tid, minst tre år dersom ikke man kan godgjøre at man kan gå opp til fagprøve med noe mindre praksis etter en realkompetansevurdering.

Departementet mener at ordningen ikke automatisk skal gjelde alle fag. Dette støtter NHO fullt ut. De faglige rådene må bestemme innfasingen av aktuelle fag. Ordningen passer neppe alle lærefag. Det er naturlig med en moderat innfasing av fag.

Departementet foreslår at det på grunnlag av realkompetansevurderingen skal fastsettes en personlig opplæringsplan der det fremgår hvilke læringsutbyttebeskrivelser i læreplanen som kandidaten skal ha opplæring i. Dette forslaget forutsetter at det utarbeides detaljerte læringsutbyttebeskrivelser for aktuelle lærefag. NHO mener det ikke nødvendigvis er hensiktsmessig. Det er bedre å standardisere en opplæringsplan på grunnlag av kompetansemålene i læreplanene.

Modellen bør formaliseres og standardiseres på en måte som ligger tett opptil en ordinær lærekontrakt. Kandidaten må i tillegg inngå en ansettelseskontrakt på vanlig måte. Normalt vil vel denne foreligge fra før. Kontrakten som regulerer opplæringsforholdet bør godkjennes av samme parter som godkjenner en lærekontrakt ellers: lærebedrift, kandidat/lærling, fylkeskommune og eventuelt opplæringskontor. Fylkeskommunen godkjenner og fører register. Opplæringslovens regler for læreforhold gjelder tilsvarende der det er naturlig.

Når det gjelder fellesfagene, er NHO enige med departementet i at fritak skal kunne gjelde tilsvarende som for praksiskandidatene, men opplæringsplanen som bedriften lager på grunnlag av en standardisering av modellen i selve kontrakten, bør legge vekt på grunnleggende ferdigheter som lese, skrive, regne og digitale ferdigheter.

Når det gjelder selve prøvingen av sluttkompetansen, herunder skriftlig forprøve, (opplæringslovens §§ 3-52 og 3-55), mener NHO at samme regler skal gjelde for denne modellen som for praksiskandidatene. Slik skapes en ensartet og oversiktlig vurderingsform. Det blir uoversiktlig med flere forskjellige modeller for prøving. En ny og særskilt prøveordning for denne modellen, kan også medføre lemping på prinsippet om at kvaliteten skal være like god uansett læreløp.

Når det gjelder tilskudd til lærebedriften, mener vi denne nye modellen vil kreve et bedriftene må ta en langt mer aktiv rolle i opplæringen. Derfor mener vi at Basis I-tilskuddet, som for den ordinære lærlingeordningen, bør legges til grunn.

NHO støtter departementets forslag til ny lovtekst og mener den er dekkende. Når det gjelder forskriften, er det viktig at det tar med alle formelle krav til omfang og lengde på praksis.

NHO foreslår å kalle modellen "Praksiskandidat på kontrakt", for å understreke at modellen er en mer formalisert og veiledet form for praksiskandidatordningen. Kandidaten vil dermed fremdeles kunne kalles praksiskandidat. Slik slipper vi å skape enda mer forvirring med nye begreper.

Fordelene med den nye modellen er - sett fra et bedriftsperspektiv - noe lempeligere krav til praksis, mer faglig orientert og formalisert praksis, opplæringskontrakt, tilskudd og samme status som lærekontrakt i forhold til for eksempel lærlingklausulen.

Ordnningen vill bygge godt oppunder fremtidens kompetansebehov, der vi trenger en livslang rett til å ta fagutdanning, for første gang, eller som påbygg på andre fag-/svennebrev.

Vennlig hilsen
Næringslivets Hovedorganisasjon
Avdeling arbeidsliv og kompetanse

Kristina Jullum Hagen
Avdelingsdirektør

